

שיח ושיג בפרשה

"וַיְהִי בְשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא ..."

והקושיא ברורה אם זה קרוב זה עוד יותר טוב אלא מכאן לומדים יסוד גדול בעבודת ה' כל דבר שאתה רואה שקל ונוח לך מאוד לעשות צריך לבדוק שזה לא עצת היצה"ר שהמילה קל עם הכולל זה גימטריא ס.מ.א.ל. וידוע שאברהם אבינו ע"ה בעקידה כשבא לשלוח את ידו לשחוט את בנו ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אל תשלח ידך אל הנער וגו', אברהם נסתפק אם זה מלאך באמת או שזה ח"ו היצר בקולו של המלאך עד שהוא ראה את האיל נאחז בסבך בקרניו ואז הוא הבין שמי שקרא לו זה היה באמת מלאך. שאם זה היה היצה"ר הוא היה מביא לו איל על מגש ולא מסבך הקוצים.

ומעשה בשלושה גויים שבאו לרב העיירה ואמרו לו יש איתנו שלושה יהודים ובאמרם זאת הצביעו עליהם שהרב יראה אותם. ואמרו לרב יש לך שעתיים לפדות אותם כל אחד מהם עשרת אלפים דולר ואם לא תביא תוך שעתיים אנו שוחטים אותם. הרב אמר להם אני הולך להשיג את הכסף אנא אל תיגעו בהם. והרב רץ במהירות לאנשים באזור התעשייה וביקש מהם בתחנונים שיעזרו שזה פיקוח נפש ממש והנה תרמו לו בעין יפה אלפי דולרים ובתוך פחות משעה הרב מחזיק שלושים אלף דולר.

אבל הרב הלך לשיבה שלו ואסף איזה עשרה בחורים חזקים ואמר להם בואו אתי והביא אותם לשם ואמר להם תרביצו גם לגוים וגם ליהודים בלי לרחם על היהודים, וכך עשו. והנה רואים שהיהודים שהיה עליהם זקן ופיאות זה התעופף מיד מהפנים שלהם וראו כולם שזה סתם תחפושת ובאמת כולם גויים שרצו לעשות תחבולה לגרוף כסף, ואזי שאלו כולם את הרב איך ידעת אמר להם הרב כשאני הולך לבקש מאנשים תרומה לשיבה עשר דולר לחודש אני צריך להזיע עד שאני מצליח. ואילו כאן אספתי סכום אדיר בפחות משעה והבנתי שאת הכסף שרוצים לתת לשיבה זה מצוה מאוד גדולה ולכן זה קשה. אבל כאן שנתנו בלי לחשוב וכל כך מהר הבנתי אין כאן מצוה ע"כ המעשה.

ומכאן נלמד אנו שכל פעם שאנו מסופקים אם לעשות מעשה כזה או כזה נבדוק ומה שיותר קשה זה סימן בדרך כלל שזה הנכון לעשות. ושמאל הנביא אמר לשאול לא להקריב את הקרבן אלא עד שהוא יגיע ובסופו של דבר שאול הקריב ולא חיכה לשמואל וכששאל אותו שמואל למה לא חכית לי, אחת התשובות היתה כך ואתאפק ואעלה העולה: ורש"י פירש שהרגשתי שיותר קל לי להמתין לך ולכן לא המתנתי עד כאן. ולפי מה שהסברנו זה מובן היטב שבגלל שראיתי שקשה לי לא להמתין לא המתנתי, ואין זה סותר את דברינו כי כאן היה ציווי מפורש לשאול לחכות ולהמתין וכל דברינו שאמרנו זה רק במקום ספק. ושאלו נתנסה בנסיון רם ונישא.

ישראל לסגולתו

תרגיל מוצלח – המשך

דוגמה נוספת:

שני בני אדם שאחד מהם לא רוחש אהבה לשני, והשנאה ביניהם פנימית ולא גלויה, ופתאום מתלקח בצבור או בין אנשי השעור בבית הכנסת וכוח נורמלי בנושא מסוים שיש בו משום כבוד שמים, או יתכן וכוח בדבר הלכה, ואותו שונא חושב: למה לא מצדק להוכיח לשני, שהנו ממעט כבוד שמים, ולתת לו מלים כדברונות על היותו נוהג שלא פהגן ואינו נוטה לדעת אלו שחפצים בכבוד שמים יותר, או למה לא להוכיחו על היותו טועה בדבר הלכה, ונכשל ומכשיל בכך את אחרים? הרי כאוי להוכיחו ולנוף בו על כך.

ויתכן אפלו שהנך תופסו מדבר בחזרת הש"ץ או בשעת קדיש, ושוב - הנה הודמנות נפלאה לקיום ולגער בו, וגם ראיה הנך מביא לעצמך, כמובא ב"שלחן ערוך" - מי ששח באמצע תפלה - גדול עונו, וגוערין בו, אם כן, מצוה אני עושה.

ואינך מבין שהכל טוב ויפה דוקא כשהמוכיח מוכיח לשם שמים ולכבוד השם, ולא לשם "חסול חשבון".

וראיה פשוטה שהנך מכונן ל"חסול חשבון" - וכי אתה מוכיח כל אחד בצורה מבישה כמו שהנך מוכיח אותו? לו היה זה אדם אחר, לא היית פונה בצורה כזו, ולמה, אם כן, לזה הנך פונה בכעס ובפנים חמורות. תבין פשוט, שהנגיעה של השנאה משתפת כאן ב"מצונת" והיא המנהיגה אותך.

על כן, כשהנך מרגיש בהתפרצות העומדת לצאת מקרבך על חברך, תחשד ותחקר מאד את עצמך האם זה ללא נגיעה עצמית כלל, האם כן היית נוהג גם לאוהביך או לא.

ויותר מכך -

יתכן וגם אם לאוהביך היית נוהג כך - לנוף ולגער בתוכחה כראוי לפי הדין, עדין יש לך לחקר שמה לאותו שונא אתה מערב בתוכחתך נגיעה אישית, כי קשה מאד להיות נקי לגמרי במצונת התוכחה לעשותה לשם שמים גמור בזמן שיש לך נגיעה כלשהי מן השנאה ומן השנאה ולא לערבים במצונת התוכחה.

אמונה

מט. אין בית המקדש נבנה, עד שיכלה גאון. (ספר המידות)

נקימה ונטירה

יא. ראובן שהזמין את שמעון לחתונתו, ושמעון לא הגיע, ולאחר מכן שמעון הזמין את ראובן לחתונתו, וראובן נמנע מלהגיע לחתונה, ראובן עובר על איסור נקימה. במה דברים אמורים? - כשנמנע מלבוא מפני הנקמה. אבל אם אין בלבו טינה על שמעון, ונמנע מללכת לחתונה מפני שאינו מקורב אליו כל כך, או שהיה עסוק באותו היום, אינו עובר בכך על איסור נקמה. ויש לזהר בזה, מפני שהקדוש ברוך הוא בוחן לבות וכליות, ויודע את הסיבה האמיתית שבגללה נמנע האדם מלהשתתף בשמחתו של חברו. (12)

(12). כן כתבו בשו"ת תשובות והנהגות (חלק א סימן תתלב), ובשו"ת שבט הקהתי (חלק ג סימן שכה), ובספר חשוקי חמד (שבת עמוד רג). ע"ש. וכבר כתב הרמב"ם בהלכות דעות (פרק ז הלכה ז) שהנוקם מחבירו עובר בלא תעשה, והנקמה דעה רעה היא עד מאד, אלא ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם, שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי, ואינן כדי לנקום עליהם. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

כוחה של תשובה

את המעשה הבא סיפרה נינתו של הצדיק הקדוש ר' זושא מאניפולי זיע"א, הרבנית הצדקת מרת ציזא חנה זוגתו של האדמו"ר רבי מוטיל מרחמסטרביקה ע"ה.

היה זה בעת שישבו שני האחים הקדושים רבי זושא מאניפולי ורבי אלימלך מליז'נסק זצוק"ל ושוחחו ביניהם בענייני קדושה ועבודת הבורא. לפתע בקעה אנחה עמוקה מפיו של רבי אלימלך והוא קרא: "אוי ואבוי, הנה הוא כבר בא". לא חלף אלא זמן קצר, ואל החדר נכנס אדם שמראהו המגושם לא הותיר מקום לספק היכן בילה את זמניו ומועדיו. הוא פנה אליהם בבכיה והחל שופך את מצוקתו. "עברייך גדול אני ושקוע בעומק מצולות החטאים. עתה התעורר לבי בחרטה על עוונותי הרבים. מבקש אני ממעלתכם לסדר לי תיקון תשובה. אולם למרות שתמיד אחזו השנים בפלך של קירוב רחוקים, והמציאו את עצמם לפני עבריינים כדי לעוררם לתשובה, במקרה דן היו שני האחים מאוחדים בדעה כי אין תקוה לעברייך זה. כה הכביד עול חטאיו עד כי מן הנמנע ממנו לשוב בתשובה. "צר לי עליך אך שערי תשובה ננעלו בפניך", בישר לו הרבי ר' אלימלך.

לשמע חזות קשה זו, פרץ בכי איום מגרונו של האיש והחל מיילל ומתייפת. "אנא רבי הושיעה! הנני מוכן ומזומן לקיים ככל אשר יושת עלי ובלבד שאזכה לעשות תשובה". אך דמעותיו לא הועילו כלום. כפי הנראה חש הרבי ר' אלימלך והרגיש בחטאים העצומים המשטינים והמקטרגים כנגדו, עבר עברות כאלו שעליהן נאמר אין מספיקין בידו לעשות תשובה וגם גרועות מאלו... אשר על כן עמד נחרץ בסירובו להורות לחוטא סדר תשובה. הביט האיש כה וכה ובראותו את הרבי ר' זישא החל לגשת אליו. ברם, הרבי ר' זישא הוכיח את מחשבתו במעשה, הוא החזיק אותה שעה את מקטרתו בידו וביקש להעלות בה אש. בנועם אמרים פנה אל נכדתו הילדה (אמה של המספרת) ששהתה שם, וביקש ממנה להביא לו גחלת בוערת מן התנור המוסק. לא חלף רגע והילדה שבה עם מחתת נחושת בידה ועליה מהבהבת בשלל גווני האדום גחלת לוחשת. "רואה אתה את הגחלת הבוערת הזו?" פנה הרבי ר' זושא אל החוטא, "כמו שגחלת זו יכולה להצמיח ולהעלות עשבים, כך יעלה בידך לעשות תשובה...". האיש שמע את דבריו הקשים של הרבי ר' זושא והתחלחל. אפסו אם כן סיכויי לשוב בתשובה. נחתם דינו לרדת לשאול תחתית ולא לעלות משם לנצח נצחים! הוא קרס תחתיו ונפל מתעלף.

מיד עמדו שני האחים ועוררוהו מעלפונו. אך כששב להכרתו נזכר בכל מה שעבר עליו וזעק בקול גדול: "אם אין מועילה לי תשובה למה לי חיים?" וצנח שוב מתעלף. כל המאמצים להעירו עלו בתוהו. הוא חזר והתעלף שוב ושוב. צערו וסבלו היו ללא נשוא. נכמרו עליו רחמיו של הרבי ר' אלימלך. הוא פנה וקרא באזני האיש: "נעניתי לך! אערוך לך סדר תשובה מועילה, אך עליך להתכונן כיאות לסיגופים קשים ומפרכים שאשית עליך למשך שנה תמימה. אם אכן תצליח לעמוד בכל אלה, אזי תמצא מזור לנפשך, ולנשמתך תעלה ארוכה, ותשובתך תתקבל לרצון לפני אדון כל". נכדתו של הרבי ר' זושא שהיתה באותו מעמד, היתה חדורה כולה באמונת חכמים, פשוט וברור היה לה כי דבריו של סבה, הרבי ר' זושא יתקיימו בדיוק נמרץ. אם אכן יעלה ביד האיש לעשות תשובה, הגחלת תעלה עשבים. נטלה אפוא את הגחלת ושמרה עליה מכל משמר. שנה תמימה היתה יושבת ומצפה לראות כיצד יפול דבר. כעבור שנה התרחש הנס והפלא הגדול! אל מול עיניה המשתוממות החל גוש הפחם השחור להצמיח עשבים ירוקים ולחים...

"הגחלת עם העשבים היתה שמורה במשפחתי כאות ומופת חותך כיצד יכול הטבע להשתנות וכמה גדול כוחה של תשובה אף לחוטא הגדול ביותר", סיפרה הרבנית מרחמסטרביקה, "היא עברה אל אמי שראתה במו עיניה בפריחתו של הפחם וממנה הגיעה אלי".

כאשר היה מספר הרבי מלעלוב את הסיפור הנ"ל היה מסיים: "כאשר צדיקים אומרים דבר, חייבים להאמין להם ללא צל של פקפוק וערעור, מלבד כאשר אומר הצדיק לאדם שלא תועיל לו כל תשובה. במקרה כזה אין להאמין לו, יען כי תשובה מועילה לכל אחד, ואפילו לפחות שבפחותים".